

Tržište novca

UVOD

Tržište novca čini deo finansijskog tržišta, i kao njegov važan segment, predstavlja visokospecijalizovani oblik kupovine i prodaje novca, ostalih likvidnih sredstava i kratkoročnih hartija od vrednosti. Cena novca je kamata. Tržište novca trguje dnevnim, terminskim novcem i kratkoročnim hartijama od vrednosti, u zavisnosti od načina i uslova poslovanja razlikujemo primarno i sekundarno tržište novca.

Novac je društveni odnos, što znači da postoji samo u okviru grupe ljudi kao sredstvo prihvaćeno od svih članova. I ako je novac zajednička kreacija celog društva, on predstavlja nešto eksterno u odnosu na pojedinca, a u realnosti se za sve javlja kao sasvim prirodna stvar. I ako je novčani oblik vrednosti univerzalna karakteristika različitih sistema robne privrede, različiti oblici i vrste novca su se javili na različitim mestima i u različito vreme.

Novac služi kao regulator ekonomske aktivnosti i novčani oblici su odraz određene organizacije ekonomske aktivnosti putem robne privrede.

U međunarodnim ekonomskim odnosima su česte situacije da u spojnoj trgovini učestvuju zemlje čije valute nisu kovertabilne, ili se pak nalaze u platno bilansnim teškoćama. U toj situaciji pribegava se tzv. barter ili kompenzacionim poslovima.

Stabilnu vrednost novca u jednoj privredi imamo kada domaći novac bez teškoća obavlja svoje funkcije. Javlja se u obliku papirnog i kovanog novca. Do inflacije dolazi kada „**Suviše novca juri premalo roba**“. I postoji lagana, srednja i hiperinflacija. Inflacija utiče na imovinu, dohodak i privredu uopšte. Porast najčešće one društvene slojeve čiji je dohodak u novcu fiksiran da se nemože prilagodjavati povećanju troškova života: penzioneri, činovnici, radnici, studenti. Njihova realna štednja opada. Koristi od inflacije imaju oni društveni slojevi čije su cene mobilne kao i oni koji mogu da dobijaju bankarske kredite koje obezvređena valuta lako kompenzira. Dok je kod deflacije višak ponude nad novčanom tražnjom. Ona ima tendenciju opšteg pada cena, smanjenja plata i nadnica, smanjenja proizvodnje, zaposlenosti i nacionalnog dohotka, porasta novčane kupovne snage.

Na tržištu novca predmet kupoprodaje su hartije od vrednosti, emitovane od strane centralne banke ili drugih subjekata kojima pozitivno pravo daje takvu mogućnost. Na razvijenom tržištu u razvijenim privredama koriste se razni instrumenti u trgovini hartijama od vrednosti: međubankarska kupoprodaja novca, kratkoročne hartije od vrednosti i međubankarska trgovina viškovima obaveznih rezervi.

U dnevnim poslovanjima poslovnih banaka pojavljuju se na saldu njihovog dnevnog poslovanja viškovi i manjkovi. Novac se na organizovanom ili neorganizovanom tržištu novca pozajmljuje radi održavanja likvidnosti banaka, i drugih finansijskih institucija, kako u kratkim vremenskim intervalima npr. dnevna poslovanja tako i na određene vremenske intervale i to predstavlja međubankarsku kupoprodaju novca.

Neke od kratkorocnih hartija od vrednosti koje su opisane u ovom radu su: državne obveznice, blagajnički zapisi, komercijalni zapisi, bankarska potvrda o depozitu, bankarski akcept i komercijalni zapis.

Stopa obaveznih rezervi je promenljiva, mogućnost njenog utvrđivanja ima centralna banka po sili zakona a na osnovu materijalnih činilaca u društvu. Ako u privredi postoje neusklađenosti tj. inflatorni skok ili tendencija njenog rasta centralna banka podiže stopu obaveznih rezervi, onemogućuje povećanje kreditnih aranžmana jer oni u tim situacijama stvaraju nerealnu kupovnu moć, i time usklađuje proizvodno-robne sa kupovnim fondovima.

1. Pojam tržišta novca

Restriktivno gledano tržište novca obuhvata trgovanjem novca i kratkoročnim hartijama od vrednosti, zatim kratkoročne kredite, kao i institucije i organizacije koje osiguravaju ta sredstva a to su komercijalne banke, depozitne banke, berze za ovu vrstu hartija od vrednosti, eskontne i diskontne organizacije, akceptno-kreditne institucije. U tržište novca spadaju i instrumenti tržišta novca, a ekstenzivno gledano i tržište deviza i valuta može činiti deo tržišta novca.

Uloga tržište novca danas gledano ima široku i značajnu ulogu u vođenju poslovne politike banaka, poslovnih i finansijskih organizacija.

Tržište novca omogućava centralnoj banci sprovođenje monetarno-kreditne politike, regulisanje ponude i tražnje novca, brži opticaj finasijskih sredstava, ostvarivanje ciljeve devizne politike, politike banaka, funkcionisanje kreditiranje države, javnog duga, održavanje optimalne likvidnosti subjekata na tržištu kao i banaka, odvijanje društvene reprodukcije sa što manje zastoja, privredni rast u celini.

Tržište novca je instrument u rukama pre svega centralne banke tj. poslovnih banaka na kojem se ostvaruju neki od važnih parametara funkcionisanja finasijskog tržišta čime se osigurava, poboljšava, razvija ekonomski rast, cena novca tj. kamata regulisanje razvoja uplitanje u njegove tokove, tokove investiranja i slično.

Tržište novca i tržište kapitala možemo posmatrati kroz prizmu bankarskog kapitala koji predstavlja izvor štednje, sa jedne strane, i njihovu transformaciju u novčana sredstva, ubrizgana kao investiciona sredstva na tržištu kapitala. Iz tih razloga možemo povući tanku liniju između tržišta novca, i finansijskih tokova u privredi, tokova u bankarskom sektoru, jer njihov uticaj i korelacija su nekada toliko isprepletane da u teoriji ta linija i postoji dok u ekonomskim tokovima sve ove kategorije su nerazdvojive za normalno funkcionisanje makro tj. mikroekonomskih subjekata.

Faktori koji utiču na tržište novca tj. na njegov razvoj i funkcionalnost bili bi:

- Nivo društvenog razvoja
- Razvoj finasijskog sistema
- Razvoj i kvalitet bankarskog sektora
- Uloge i samostalnosti centralne banke
- Razvijenost institucija i instrumenata tržišta novca
- Značaj i uloga kamatne stope
- Finansijske i ekonomske otvorenosti nacionalne privrede
- Stabilnost privrede i nacionalne novčane jedinice
- Stepem restriktivnost monetarne politike
- Razvoj i vrsta kratkoročnih hartija od vrednosti
- Pravne države i poštovanja zakonitosti [1 str. 94]

Na tržištu novca obavljaju se bankarske operacije dnevnim i terminskim novcem, na primarnom i sekundarnom tržištu kratkoročnih hartija od vrednosti.

Terminski novac postoji na terminskom tržištu na kome se posluje sa hartijama od vrednosti ili robom, u nekom budućem terminu, ali sa ugovorenim bitnim sastojcima takvog ugovora. Na terminskom tržištu javljaju se razni subjekti. Subjekte koji posluju za centralnu odnosno za poslovnu banku nazivamo dilerima, i dok jedni u ime banke nude novac drugi pak taj novac traže na posudu, i taj momenat budućeg roka za razliku od dnevnih operacija igra ključnu ulogu u kome svi subjekti

računaju sa izvesnom stabilnošću na tržištu novca, i svaka oscilacija za obe strane može stvoriti poslovne gubitke.

Centralna banka figurira kao faktor koji može uticati na tokove tržišta, ona takođe svojim mehanizmima kreditno-monetarne politike utiče na novčane tokove tj. na ponudu i tražnju novca ili kratkoročnih hartija od vrednosti, ali time i na likvidnost bankarskog sistema i preko toga na privredu u celini. Kupovinom obveznica centralna banka vrši povećanje depozita tj. novčane mase a njihovom prodajom ti fondovi se smanjuju. Sve te operacije se obavljaju na tržišta novca a njihova uspešnost zavisi od raznih faktora :

- Stepena razvijenosti tržišta novca i kratkoročnih hartija od vrednosti
- Stepena monetarnog suvereniteta centralne banke
- Stepen saradnje centralne i poslovnih banaka
- Visina zavisnosti poslovnih banaka od sredstava centralne banke [1 str. 94]

Tržište novca trguje dnevnim, terminskim novcem i kratkoročnim hartijama od vrednosti, u zavisnosti od načina i uslova poslovanja razlikujemo primarno i sekundarno tržište novca.

Na primarnom tržištu hartija od vrednosti posluju centralne, poslovne banke ali i organizacije specijalizovane trgovinu ovim vrednostima. Na primarnom tržištu se vrši prva emisija i prodaja kratkoročnih vrednosti. Javno-pravni karakter imaju državne obveznice, blagajnički zapisi, obveznice poslovnih banaka i slično.

Kod direktne kupoprodaje hartija od vrednosti, uspostavlja se odnos između centralne i poslovne banke, kao odnos prodavca i kupca . Za razliku od indirektno gde postoje posrednici, direkta trgovina hartijama od vrednosti jeste jeftinija i brža zato kao što smo već naveli isključuje posrednike u trgovini. Međutim centralna banka ima na raspolaganju i aukciju i licitaciju kao metode poslovanja na tržištu novca.

Na sekundarnom tržištu novca mogu se u svakom trenutku prodavati hartije od vrednosti i pre isteka roka dospeća ,i pretvoriti u gotov novac.

Tržište novca kao transformator kratkoročnih novčanih sredstava u investiciona sredstva, izloženo je stalnim oscilacijama koje dovode do nelikvidnosti, uznemirenosti, nestabilnosti. Ali u vremenu bez tih negativnih oscilacija izražava se pozitivna strana tržišta koji su zapravo opoziti navedenih negativnih pojava. Važnost normalnog funkcionisanja tržišta novca ogleda se i u tome što se mnoge transakcije obavljaju za neko buduće vreme, i učesnici moraju računati sa izvesnim balansom kako bi opravdali svoje interese.

2. Novac

Novac se javlja u sistemu robne proizvodnje, a nije ga bilo u prirodnoj razmeni. Pošto se svaka roba u procesu razmene može se zameniti za bilo koju drugu robu, pokazuju da su robe ekvivalenti. Razmena određuje samo odnose cena, a jedinica kojom se meri vrednost arbitarna, zavisi samo od dogovora. Slična situacija je kod merenja težine.

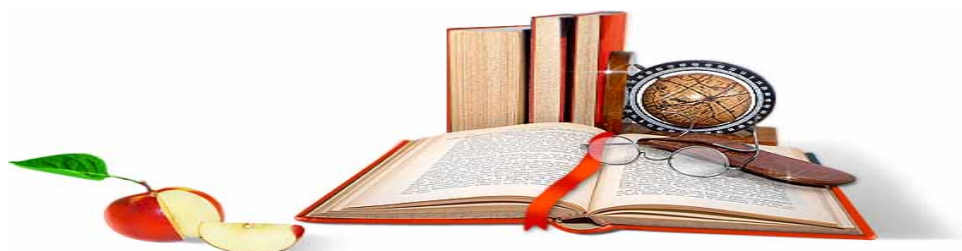
Najstariji oblik novca je robni novac. Jedini određeni proizvod, najčešće plemeniti metal kao što je zlato, preuzimao je na sebe funkciju merenja vrednosti svih drugih roba. U robno novčanom sistemu novčana jedinica, na primer dolar, definisana je pravno kao izvesna količina zlata. Pošto se zlato moglo razmeniti u određenom odnosu sa bilo kojom robom, ovim se definisala i cena u dolarima za svaku pojedinačnu robu.

U robnom društvu se razvio sistem merenja i prenošenja vrednosti koji je nezavistan od toga o kojoj se robi radi, a merilo je nadjeno u novčanom obliku vrednosti. [2 str. 41,42]

**---- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE
PREUZETI NA SAJTU WWW.MATURSKI.NET ----**

BESPLATNI GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI TEKST
RAZMENA LINKOVA - RAZMENA RADOVA
RADOVI IZ SVIH OBLASTI, POWERPOINT PREZENTACIJE I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJALI.

WWW.SEMINARSKIRAD.ORG
WWW.MAGISTARSKI.COM
WWW.MATURSKIRADOVI.NET

NA NAŠIM SAJTOVIMA MOŽETE PRONAĆI SVE, BILO DA JE TO **SEMINARSKI**, **DIPLOMSKI** ILI **MATURSKI** RAD, POWERPOINT PREZENTACIJA I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJAL. ZA RAZLIKU OD OSTALIH MI VAM PRUŽAMO DA POGLEDATE SVAKI RAD, NJEGOV SADRŽAJ I PRVE TRI STRANE TAKO DA MOŽETE TAČNO DA ODABERETE ONO ŠTO VAM U POTPUNOSTI ODGOVARA. U BAZI SE NALAZE **GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI RADOVI** KOJE MOŽETE SKINUTI I UZ NJIHOVU POMOĆ NAPRAVITI JEDINSTVEN I UNIKATAN RAD. AKO U **BAZI** NE NAĐETE RAD KOJI VAM JE POTREBAN, U SVAKOM MOMENTU MOŽETE NARUČITI DA VAM SE IZRADI NOVI, UNIKATAN SEMINARSKI ILI NEKI DRUGI RAD RAD NA LINKU **IZRADA RADOVA**. PITANJA I ODGOVORE MOŽETE DOBITI NA NAŠEM **FORUMU** ILI NA

maturskiradovi.net@gmail.com